SARCINA PRINCIPALĂ — PĂSTRAREA INTEGRITĂȚII REPUBLICII

Dialog cu Alexandru C. Moșanu, Președintele Sovietului Suprem al Republicii Moldova

Domnule profesor, ați fost ales în postul de Președinte al Sovietului Suprem al Republicii Moldova într-o situație excepțională și abia de două zile (la momentul convorbirii — n. a.). Nu știu dacă tocmai așteptați vreun gazetar, însă, din cîte înțeleg, cu interviul ce vi-l solicit, veți face și prima probă de lucru al noului cabinet. Înainte de a include dictafonul, vă felicit, dorindu-vă izbînzi pe măsura nădejdilor noastre, așteptărilor celor ce v-au ales!

— Mulțumesc. Să ne ajute Dumnezeu!

— Domnule Președinte, începutul convorbirii ni-l determină situația social-politică din Republică.

Ce căi de dezlegare a impactului vedeți?

— Avem planuri urgente de activitate, ele sînt dictate de împrejurările zilei. Principala sarcină e păstrarea integrității Republicii. Ce facem cu așa-numitele «republici» apărute, cum trebuie să le apreciem? În plan mare, știm că-s anticonstituționale, antidemocratice, reflectă o poziție care nu are nimic comun cu perioada restructurării, vin din timpul cînd republicile erau niște formațiuni fără vreun drept, un fel de «înfloriturі» pentru lumea externă, ca să demonstreze că sînt popoare, au state etc., dar statele acestea nu existau...

— ...O camuflare a imperiului.

— Da, aveți dreptate. Pentru că, în fond, acolo, în partea stîngă a Nistrului și în partea de sud a Republicii, se fac încercări de a stabili o nouă putere. Consider că e o situație extrem de complicată.

— Aș vrea să precizez. Nu considerați că evenimentele ar putea fi dirijate, coordonate din afara Republicii?

— Sînt ferm convins că acestea sînt niște acțiuni coordonate pe întreaga Uniune. Aici nu am nici o îndoială. Ar putea chiar să fie conduse, să zicem, de către liderii grupului parlamentar de la Moscova **«Soiuz»**. Cred, că există un plan al acelor forțe care vor să mențină situația cum a fost pînă acuma, să ne țină în supunenie, ca oameni ce nu au dreptul la demnitate națională, la istorie, limbă.

— La identitate națională, să ne facă niște «homo sovieticus».

— Da, asta este. Și e o problemă foarte principială. În legătură cu poziția asta a forțelor ce vor să ne împrîncească înapoi, care vor să-și mențină avantajele, privilegiile de care s-au bucurat. A fost adineaori aici o reprezentantă a raionului Dubăsari și ne-a spus că «dirijorii» acțiunilor anticonstituționale, antimoldovenești sînt cei care au ocupat posturi înalte în trecut și care se tem că acuma le vor pierde, sau le-au pierdut deja.

— Deci, cei care astăzi fac tot tămbălăul sînt acei ce n-au fost pedepsiți un an în urmă și pînă acum? Nu sînt eu părtașul măsurilor drastice, dar pînă nu demult erau persecutați în tot felul tocmai oamenii nevinovați ce le țineau veneticilor, actualilor «autonomiști» piept, care luptau împotriva regimului totalitar, pentru aspirațiile neamului. Patrioții și democrații erau hăituvoie să lipsim de împuterniciri și imunitate unii deputați — nu avem lege, ea trebuie pregătită. Principale rămîn mijloacele politice, convingerea, deși e greu de spus dacă mai putem convinge de ceva pe «autonomiștii» răzvrătiți. Sînt forme economice...

— Presupuneți forme mai radicale, blocada economică?

— Da, dar blocada economică și alte acțiuni economice cu caracter de constrîngere sînt ca un «băț cu două capete». Zona nistreană e destul de puternică, acolo e concentrată baza energetică, unități economice puternice.

Alte modalități de acțiune sînt cele administrative prin intermediul legilor. După acestea ar rămîne metoda forței.

Însă, dacă vrem o soluționare pozitivă a impactului, vom recurge numai la metode politice, perfecționarea cadrului juridic ș. a. m. d. Și să vă spun de ce. Da, cînd ți-ai epuizat toate mijloacele, toate metodele și formele de influență, mulți sînt tentați să creadă că trebuie să folosim forța. Dar de ce forță dispunem noi? Cu regret, mulți uită de aceasta.

— Aceeași blocadă economică, să zicem, în linii mari, mai degrabă ne-o fac ei...

— Da. Dacă am presupune abstract, însă nu poate fi vorba de aceasta. Orice metodă de constrîngere o putem aplica doar cu foarte multă chibzuință și numai în condiții extremale, la care, sper, nu se va ajunge. Or, dacă trimiteți un om înarmat acolo, te poți aștepta la orice. Arma pentru asta-i creată ca... să tragi cu ea. Asta nu e o metodă, ea ne-ar duce la dezastru. Și cum sîntem acum într-o criză, folosirea forței ar agrava situația, ar menține-o foarte mulți ani. Cît ai să stai cu arma de-a gata? Asta e: nu dispunem de forță. Armată națională n-avem, unități bine dotate și pregătite ale Ministerului de interne care să servească interesele poporului, Republicii n-avem. Deocamdată n-avem.

Aș vrea să subliniez și altceva. Folosirea forței este dorită, mi se pare, tocmai de adversarii noștri, acei care au format «republicile». Ea este așteptată încă din vara anului trecut, de pe la începutul ei. Dacă vă amintiți, și scrisoarea ceea a organizației **«Edinstvo»** care se adresa lui Gorbaciov, K.G.B.-ului și celorlalți ca să instituie în Moldova starea excepțională, să vină cu tancurile și baionetele, să «facă ordine». Ce fel de ordine, e ușor de închipuit, ordine pe care o vrea **«Edinstvo»**. După Tbilisi, Baku, ne putem da seama...

Scopul lor ar fi să ne atragă într-un măcel. Armata sovietică este binevoitoare față de dînșii, de exemplu, istoria cu batalionul cela subordonat M.A.I. al Uniunii, condus din Moscova, ce a plecat la Tiraspol ca să protejeze organizatorii «congresului».

Folosirea forței nu este în [illegible]. Asta ar în-

— Participăm la negocieri în cadrul pregătirii unui Tratat al noii comunități de state suverane. Degrabă în Parlament va fi discutată concepția noastră a acestui Tratat. Acolo vor fi prevăzute și chestiunile la care vă referiți, relațiile dintre noi și această comunitate care în prezent formează Uniunea Sovietică. Se va preciza în ce constă suveranitatea Republicii, ce drepturi le vom delega **benevol** comunității. Nu «centrului», sperăm să nu mai existe un centru, ci un organ de coordonare.

— Dar rămîne ideea fixă, se pornește de la premisa necesității participării Moldovei în această comunitate?

— Nu este, nimeni nu poate să spună că noi trebuie să rămînem numaidecît în Uniune. Depinde cum va hotărî Parlamentul. Dacă se va considera că putem exista, această palmă de pămînt, în condițiile cînd se planuiește trecerea economiei la relațiile de piață, în anumite condiții internaționale, în afara confederației... Cred că nu avem posibilități pentru o altă orientare. La ora actuală ne-am simți mai bine într-o comunitate de state suverane, să menținem legăturile economice cu vecinii din Est. Dar, totodată, să menținem deschisă perspectiva legăturilor cu Europa, cu țările învecinate, în primul rînd, desigur, cu România. Avem deja primii pași în domeniul economic, spiritual. Nu trebuie să mai existe granița ceea din trecut, ca să putem călători liber, să trimitem copiii la studii, să facem schimb de valori culturale, un lucru natural, dorit și așteptat atîta timp. Prin aceasta ne deschidem poarta spre lume. Aceasta-i viitorul întregii Europe, se vor destrăma hotarele actuale cu semnificația ce o au în prezent. Noi nu putem să întîrziem la acest proces.

Începurăm cu problema cea mai urgentă, fierbinte — păstrarea integrității Republicii. Dar în perspectivă, ba chiar acum, cît mai repede și la concret posibil, trebuie să ne întoarcem la economie. Din păcate, situația politică în care ne-am pomenit ne împiedică să soluționăm problemele cardinale, de care depinde bunăstarea populației, indiferent de faptul pe care mal al Nistrului locuiește, depinde starea morală, spirituală a poporului. Dacă omul e frămîntat de problemele existenței fizice, el nu mai are cînd se gîndi la cultură. Astea-s obiectivele, dar nu ne putem concentra asupra lor. Cui e convenabil impactul, cine instigă spiritele, nu permite concentrarea tuturor forțelor pentru mișcarea înainte? Organizatorii celor două «republici» vor să ne abată de la nevoile oamenilor, pe calea confruntării, să batem pasul pe loc, să ne sustragă mijloacele, energia.

— Între măsurile care se prevăd pentru a contracara și a curma activitatea ilegală, anticonstituțională, este și in-

— Dacă ați dori să vă expuneți opinia și privind posibila evoluție a F.P.M.?

— Un pronostic ar fi foarte șubred acum. Va depinde mult de conducerea Frontului. Dar și de evoluția firească a evenimentelor politice, sociale în Republică. Am enumerat care-s, după mine, meritele incontestabile ale F.P.M. Dacă vor apărea partide politice, lucru care ar fi foarte de dorit, dar partide viabile, ce ar reflecta procesele și forțele reale din societate. Frontul, ca o uniune a tuturor celora ce vor schimbări spre bine poporului și țării, poate căpăta un nou aspect și o nouă putere. Aș saluta diversitatea forțelor politice cînd ele vor fi unite pe principii firești întru propășirea neamului.

— D-le Președinte, nu v-ați simți mai ... cum se cade în fruntea Sfatului Țării decît a Sovietului Suprem?

— V-ați manifestat în ultimul timp pe arena politică a Basarabiei ca unul dintre liderii F.P.M., mai apoi au pus mîza pe Dvs. comuniștii, alegîndu-vă (un lucru pentru care cred că n-am găsit încă o explicație, mi-ar fi greu s-o găsesc evitînd cuvîntul speculație) în componența C.C. al partidului, dar sînteți un savant.

— Așa... Nu eram eu membru de partid și în '87, și-n '88, '89? Spuneți-mi, vă rog, nu era un număr mare de comuniști ca mine în Front? Nu eram eu comunist și în 1970, cînd am fost huiduit timp de peste doi ani, cînd mă chema Bodiul la birou ca să-și bată joc, cînd au urmat defăimările și mîrîielile? Cînd m-au destituit din postul de secretar științific la Institutul de istorie al Academiei? Nu eram comunist cînd deschideau lista «naționaliștilor» cu mine?...

Cum am nimerit în C.C.? Nici n-am fost delegat la congres, eram invitat. Eu nu m-am schimbat. Sînt venit din Front, sînt adeptul lui în înțelesul unei idei naționale, unei forțe patriotice care a formulat scopurile noastre fundamentale și a realizat multe din aspirațiile poporului. Aceasta a fost avangarda, drapelul mișcării noastre de renaștere națională, pentru suveranitate, progres în toate domeniile (și pentru întreaga populație, indiferent, iarăși, de naționalitate, deși lucrul acesta nu-l conștientizează azi o parte din ea, indusă în eroare și atîțată la controversă spre propria daună și sărăcie). Frontul a fost forța centrală și am dori ca să rămînă, întrunind toate puterile constructive. Și eu, acceptînd să intru în C.C., n-am renunțat la ideile și activitatea Frontului. M-am lăsat convins să C.C.

— Pornesc, în primul rînd, de la ideea cu care am început. Trebuie să facem tot posibilul ca să ieșim din criza politică în care ne aflăm. Și trebuie să întreprindem numai acțiuni ce ne-ar ajuta eficient, măsuri înțelese de un număr cît mai mare de locuitori ai Republicii. Acum pe toți ne frămîntă, înainte de toate, integritatea țării. Cît privește, însă, simbolurile, foarte importante și ele, desigur, le va veni timpul, cînd vor fi înțelese și nu vor irita atîtea spirite ale celor ce nu vor să ne înțeleagă.

— Să sperăm că toate se vor face la timpul oportun și numai spre bine! Vă dorim sănătate, curaj și înțelepciune.

Pentru «Vocea poporului» —
Virgil ZAGAIEVSCHI

NON

ЗАЯВЛЕН
НЕЗАВИСИМОЙ ПОЛИТИЧЕСК

по поводу интервью, да
Молдовы мирном Друк га

Гражданская война в Молдавии
хочет и мирча Снегур /его слова
и премьер-министр мирча Друк,
мерсант" грозит нам Карабахом
гражданской войны уже чувствуе
Накануне 26 июня в Комрате у
сюда приедут члены Народного
лор на наших администрациях. Эти
сколько раздражают, вызывая во
шению к триколору и его покров
тот факт, что народные депутат
оказавшись никудышными политик
восьмиспособствовали той ситуа
самоопределении гагаузского на
тической арены и на сегодня он
На сегодня все конституционн
себя полностью исчерпали. Даль

— **Deci, cei care astăzi fac tot tămbălăul sînt acei ce n-au fost pedepsiți un an în urmă și pînă acum? Nu sînt eu părtașul măsurilor drastice, dar pînă nu demult erau persecutați în tot felul tocmai oamenii nevinovați ce le țineau veneticilor, actualilor «autonomiști» piept, care luptau împotriva regimului totalitar, pentru aspirațiile neamului. Patrioții și democrații erau hăituiți și închiși, în timp ce extremiștii ce ne-au pus azi țara în pericol n-au fost măcar ușor apostrofați, rămînînd și acum cu siguranța că le va trece, își vor realiza scopurile mîrșave.**

— Dumneavoastră vă referiți la o chestiune foarte importantă: cu ce mijloace putem noi depăși situația creată.

— **E suficient cadrul juridic, au fost consumate metodele parlamentare și rămîne să acționeze forța executivă, Guvernul, organele de drept și de asigurare a ordinii publice, carabinierii, în fine?**

— Vom acționa pe toate căile. Cadrul juridic, cred eu, nu este pregătit pînă la urmă. Să zicem, în cazul cînd ar fi ne-

de ordine, e ușor de închipuit, ordine pe care o vrea «Edinstvo». După Tbilisi, Baku, ne putem da seama...

Scopul lor ar fi să ne atragă într-un măcel. Armata sovietică este binevoitoare față de dînșii, de exemplu, istoria cu batalionul cela subordonat M.A.I. al Uniunii, condus din Moscova, ce a plecat la Tiraspol ca să protejeze organizatorii «congresului».

Folosirea forței nu este în interesele noastre. Asta ar însemna să pierdem și ceea ce avem. Confruntarea, extremismul le poate aduce numai lor rezultatele scontate, iar nouă — o dramă, tragedie...

— **...și o deturnare politică, economică, socială în toate domeniile unde am reușit să obținem unele rezultate, cu cîțiva ani înapoi.**

Dar vroiam să vă întreb: nu considerați că ar fi cazul unor opțiuni mai radicale în politică, pentru a trata cu U.R.S.S. chestiunile privind imunitatea hotarului dinspre Est, imposibilitatea amestecului trupelor armate de interne ale Moscovei în treburile Republicii? Un cadru juridic mai definit pentru ca să poată acționa mai hotărît Președintele Republicii, Guvernul?

asupra lor. Cui e convenabil impactul, cine instigă spiritele, nu permite concentrarea tuturor forțelor pentru mișcarea înainte? Organizatorii celor două «republici» vor să ne abată de la nevoile oamenilor, pe calea confruntării, să batem pasul pe loc, să ne sustragă mijloacele, energia.

— **Între măsurile care se prevăd pentru a contracara și a curma activitatea ilegală, anticonstituțională, este și institutul de persona non grata?**

— Da. Printre legile care se pregătesc (proiectul e deja gata, se discută în comisii) este și cea cu privire la cetățenie. Va fi una din primele chestiuni pentru sesiunea ce urmează. Legea cu privire la cetățenie ar putea prevedea și acest institut. Dar **persona non grata** se referă mai mult la relațiile diplomatice și este o măsură de excepție. Și apoi, «autonomiștii» despre care vorbim nu prezintă, cu tot cu «republicile» lor inventate, un obiect pentru diplomație, ca să ținem cont de sensul acestui cuvînt. Cînd vor fi efectuate toate cercetările, în privința lor se va proceda conform legilor în vigoare. Cu părere de

pentru suveranitate, progres în toate domeniile (și pentru întreaga populație, indiferent, iarăși, de naționalitate, deși lucrul acesta nu-l conștientizează azi o parte din ea, indusă în eroare și atîțată la controversă spre propria daună și sărăcie). Frontul a fost forța centrală și am dori ca să rămînă, întrunind toate puterile constructive. Și eu, acceptînd să intru în C.C., n-am renunțat la ideile și activitatea Frontului. M-am lăsat convins că C.C. are nevoie de oameni care să ajute la promovarea ideilor democratice, naționale. Să nu fie dat unicul partid politic existent (la moment) pe mîinile altora. De ce să nu promovez aceeași politică în P.C.? Et, abia pe urmă am înțeles de ce s-a insistat așa cînd am fost rugat să accept... Mi-am dat seama că felul cum am gîndit atunci (dar vremurile se schimbă acum foarte vertiginos!) a fost greșit. Pentru că la ora actuală P.C. nu mai este în stare să facă ceva, organizația a scindat, e un amestec de oameni cu puncte de vedere contradictorii, niște retrograzi; sînt, bineînțeles, și oameni de treabă, dar ei sînt legați din anumite motive, poate convingeri, de această organiza